

Література

БЮС – Большой юридический словарь / под ред. проф. А. Я. Сухарева. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 858 с. *Брицын М. А.* Из истории восточно-славянской лексики / М. А. Брицын. – К.: Наукова думка, 1965. – 159 с. *Живов В. М.* История русского права как лингвосомиотическая проблема / В. М. Живов / Разыскания в области истории и предистории русской культуры. – М.: Языки славянской культуры, 2002. – С.187-304. *Левицкий В. В.* Этимологический словарь германских языков: в 2 т. / В. В. Левицкий. – Винница: Нова Книга, 2010. – Т. 1. – 2010. – 616 с. *Луценко Н. А.* Введение в лингвистику слова / Н. А. Луценко. – Горловка: Изд-во ГГПИИЯ, 2003. – 144 с. *Луценко Н. А.* Истории наших слов: диахронно-лексикологические этюды / Н. А. Луценко; Донецкий национальный университет. – Донецк: изд-во «Вебер» (Донецкое отделение), 2009. – 370 с. *Мамардашвили М. К.* Символ и сознание. Метафизические рассуждения о сознании, символическом и языке / М. К. Мамардашвили, А. М. Пятигорский; под общ. ред. Ю. П. Сенокосова. – М.: Шк. «Языки русской культуры»; Кошелев, 1997. – 217 с. *Мисик Л. В.* Українсько-англійський словник правничої термінології / Л. В. Мисик. – Київ: Юрінком Інтер, 1999. – 528 с. *НРЮС* – Немецко-русский юридический словарь: ок. 46 000 терминов / П. И. Гришаев, Л. И. Донская, М. И. Марфинская и др.; под ред. П. И. Гришаева, М. Бенъямина. – 4-е изд., стер. – М.: Руссо, 1996. – 624 с. *Марр Н. Я.* Избранные работы / Н. Я. Марр. – М.; Ленинград: Государственное социально-экономическое издательство, 1933 – Т. 5: Этно- и глоттогония восточной Европы. – 1935. – 667 с. *Ондруш Ш.* Семантическая мотивация основных терминов права и торговли у славян и индоевропейцев / Ш. Ондруш // *Этимология* 1984. – М., 1986. – С. 176-181. *ПЮЕ* – Популярна юридична енциклопедія / Кол. авт.: В. К. Гіжевський, В. В. Головченко... В. С. Ковальський (кер.) та ін.. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 528 с. *РНЮС* – Русско-немецкий юридический словарь / под ред. Х. Энгельберта. – М.: ТРАСТ, 1995. – 720 с. *Черных П. Я.* Историко-этимологический словарь современного русского языка: в 2 т. / П. Я. Черных. – 8-е изд. – М.: Рус. яз. – Медиа, 2007 – Т. 1. – 2007. – 621 с. *Cassirer E.* Philosophie der symbolischen Formen. Teil 1. Die Sprache / E. Cassirer – 10 - Aufl. – Darmstadt: Primus Verl., 1997. – 300 S. *Duden* Herkunftswörterbuch. Etymologie der deutschen Sprache / Duden. – B. 7. – 3 - Aufl. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag, 2001. – 960 S. *Köbler G.* Juristisches Wörterbuch / G. Köbler. – 9-Aufl.. – München: Verlag Franz Vahlen, 1999. – 503 S. *Levi-Bruhl L.* Die Seele der Primitiven / L. Levi-Bruhl. – Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1956. – 367 S.

УДК 811.111 (73) 37 38 373.46:82Браун - 3.,08

ВИШНИЦЬКА Я. С.*(Запорізький державний медичний університет)*

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ, СТИЛІСТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОЛЬОРОНІМІВ У РОМАНІ ДЕНА БРАУНА «КОД ДА ВІНЧІ»

У статті розглядаються лінгвістичні й прагматичні особливості кольоронімів, які функціонують у романі Д. Брауна «Код да Вінчі». Ми зосереджуємо увагу на тих кольоронімах, які автор вживає найчастіше, з'ясовуємо, з якою метою вони з'являються у тексті, яке вони мають семантичне значення та вплив на читача. У статті розглянуто структурні особливості кольоронімів, виявлено їхні семантичні модифікації, висвітлено специфіку індивідуально-авторських найменувань кольорів.

Ключові слова: кольороніми, постмодернізм, первинне та вторинне значення, семантика кольору, структура, стилістичні особливості.

Вишницкая Я.С. Структурно-семантические, стилистические и прагматические особенности колоративов в романе Дэна Брауна «Код да Винчи». В статье рассматриваются лингвистические и прагматические особенности колоративов в романе Д. Брауна «Код да Винчи». Мы акцентируем внимание на тех колоративах, которые автор употребляет чаще всего, выявляем, с какой целью они появляются в тексте, какое они имеют семантическое значение и влияние на читателя. В статье рассмотрены структурные особенности колоративов, оперделены сематические модификации колоративов, раскрыта специфика индивидуально-авторских наименований цветов.

Ключевые слова: колоративы, постмодернизм, первичное и вторичное значение, семантика цвета, структура, стилистические особенности.

Vishnitskaya Ya.S. Structural-semantic, stylistic and pragmatic features of coloratives in Dan Brown's novel "The Da Vinci Code". In the article we study the coloratives in the novel of "The Da Vinci Code" and their features. We pay attention to the most frequently used coloratives, analyse semantic modifications of their meaning, explain the way they can influence on readers. The structural peculiarities of coloratives and their semantic modifications have been revealed and the specificity of the colours names created by Dan Brown has been determined.

Key words: coloratives, postmodernism, the first and secondary meaning, the meaning of colours, structure, stylistic features.

Мета даної статті розглянути колоративну лексику у романі Дена Брауна «Код да Вінчі». **Завдання**, які поставлені – це представити структурну, семантичну та стилістичну характеристики кольоронімів у романі, визначити, з якою метою автор вживає їх, а також охарактеризувати індивідуально-авторські колоративні лексеми (лексичні комплекси). **Предметом** дослідження є всебічна характеристика кольоронімів, вжитих у романі Дена Брауна «Код да Вінчі». **Об'єкт** – кольороніми роману «Код да Вінчі», їх структурна, стилістична та прагматична характеристики.

Ми розглядаємо роман Дена Брауна «Код да Вінчі» у контексті постмодернізму або, як ще його називають літературознавці, у контексті сучасності – «постпостмодернізму». Але у нашій роботі ми будемо використовувати вже усталений та визнаний всіма дослідниками термін «постмодернізм». Отже, основними рисами, характерними для поезики постмодернізму, дослідники називають, по-перше, інтертекстуальність – це не проста сукупність цитат, кожна з яких має свій стійкий зміст. В інтертекстуальності відкидається стійкий зміст будь-якої культурної асоціації – цитати. Інтертекст – особливий простір сходжень нескінченної кількості цитатних уламків різних культурних епох. У такій якості інтертекстуальність не може бути рисою світосприйняття художника і ніяк не характеризує його власний світ. Інтертекстуальність у постмодернізмі – буттєва характеристика естетично пізнаваної реальності [Кристева 1969, с.135].

Р. Барт у своїй книзі «Смерть автора» відзначає ще одну рису, характерну для поезики творів постмодернізму: «...текст витканий із цитат, які відсилають до тисяч культурних джерел. Письменник може лише вічно наслідувати тому, що написано колись і само писалося не вперше, в його владі тільки змішувати різні види письма, зіштовхувати їх один з одним, не спираючись цілком ні на один з них, якби він хотів виразити себе, йому все одно слід було б знати, що внутрішня «сутність», яку він має намір «передати», є не що інше, як вже готовий словник, де слова пояснюються лише за допомогою інших слів, і так до нескінченності [Барт 1994, с.342]. Також, відомо, що в постмодерністському творі особлива увага надається грі. «Постмодернізм часто розглядають як своєрідний художній код, тобто як збір правил організації «тексту» твору. Труднощі цього підходу полягають в тому, що постмодернізм із формальної точки зору виступає як мистецтво, свідомо відкидає всякі правила і обмеження, вироблені попередньою культурною традицією. Тому в якості основного принципу організації постмодерністського тексту Доув Фоккема називає «нонселекцію».

Принцип нонселекції фактично узагальнює різні способи створення ефекту навмисного оповідного хаосу, фрагментованого дискурсу про сприйняття світу як розірваного, відчуженого, позбавленого сенсу, закономірності та впорядкованості. З іншого боку, і на матеріалі не тільки літератури, а й інших видів мистецтва до цієї проблеми підходить Тео д'Анна. Він особливо підкреслює той факт, що постмодернізм як художній код «закодований двічі». З одного боку, використовуючи тематичний матеріал і техніку популярної, масової культури, твори постмодернізму володіють рекламною привабливістю предмета масового споживання для всіх людей, у тому числі й не дуже художньо освічених. З іншого боку, пародійним осмисленням більш ранніх – і переважно модерністських творів, іронічним трактуванням їх сюжетів і прийомів він апелює до найдосвідченішої аудиторії [Льїн 1996, с.195].

Розглянувши всі основні риси поезики постмодернізму, ми можемо віднести роман Д. Брауна «Код да Вінчі» до течії постмодернізму. О. Балод, один з сучасних дослідників творчості Д. Брауна та феномену його популярності зазначав, що головною таємницею творів американського письменника Дена Брауна є секрет успіху самих творів, однією з версій розгадки яких можна сказати, що книги Дена Брауна – це не що інше, як зразок нового жанру роману, роману майбутнього [Балод 2005]. Стосовно жанру роману він називає його то роман-андрогін, то конспірологічний роман, то інтелектуальний роман, і ці всі назви добре його характеризують. Також автор у своїх статтях, присвячених творчості Дена Брауна неодноразово знаходить підтвердження належності його творів до течії постмодернізму, по-перше це те, що головні герої нагадують вже існуючих у літературі персонажів, тобто це повторення вже відомих образів, які вже були в літературі; по-друге, «правда та вигадка у романах Брауна переплітаються так, що їх непросто відрізнити один від одного» і це насправді так, тому що не дуже освічений читач може сприйняти увесь роман як вигаданий та не побачити історичних люмінесценцій; також мотив гри та загадки, який присутній на протязі всього роману, теж є рисою поезики постмодернізму, автор грає з читачем, загадує йому загадки та веде за собою [Балод 2004].

Що стосується колоративної лексики, яка і є об'єктом розгляду у нашій статті, то важливо відзначити, що вона завжди привертала увагу лінгвістів та вже існує чимало досліджень на цю тему. Вона вивчалася в різних аспектах та з різних точок зору, а саме: психологічний вплив кольорів на людину, їх використання в рекламі, психології, політиці, яку роль той чи інший колір відіграв в історії різних держав та народів, кольори на прапорах та у свідомості різних національностей (Базима Б. А., Бер У., Берлін Б., Кей П.), вивчалася символіка кольоропозначень у британському та американському варіантах англійської мови (Власова К. А.), походження назв кольорів, розглянуто питання перекладання назв кольорів на різні мови та як трансформується значення того чи іншого кольору при перекладі (Ковальська І. В.), колоративна композита в англійській мові, а саме когнітивно-ономасіологічний аспект (Деменчук О. В.), досліджено синтагматичні, парадигматичні та епідигматичні характеристики прикметників на позначення кольору в англійській мові (Венкель Т. В.), колірні номінації як елемент вторинної мовної картини світу у сучасній англійській мові (Пастушенко Т. В.). Змінам у семантиці кольоропозначень та реалізації їх вторинних значень присвячені праці Фрумкіної Р. М., Бахиліної Н. Б., Грановської І. М., Ільїнського Г. І., Іссерліна Е. М., Карлюкас К., Малютіної М. А., Соловйової С. І., Суровцевої М. І. та інших, вивчалися денотативний простір прикметників кольору в англійській мові (Мічугіна С. В.), контекстуальна емотивність одиниць лексико-фразеологічного поля «колір» в англомовному художньому тексті (Шелепова Н. В.), досліджувалася колоративна лексика в різних літературах, в різних творах української, російської та іноземної літератури, що було цікавим і для літературознавців (Губенко Є. В., Громова П. Г., Іванова Н. Г., Петрусь Т. В., Рибальченко О. О.), досліджувалися особливості найменування кольорів у різних мовах та багато іншого (Козак Т. Б., Семашко Т. Ф.). Усі ці численні праці демонструють, що інтерес до кольору взагалі та кольоронімів у мові зокрема, з боку дослідників дуже високий, а роботи останніх років та сучасні дослідження свідчать про те, що ця тема ще не вичерпала себе і продовжує збирати навколо себе нові питання, які потребують вирішення та цікаві дослідження, присвячені колоративній лексиці.

Ми розглянемо особливості кольоронімів у романі Дена Брауна «Код да Вінчі». По-перше, необхідно зазначити, що автор має коло улюблених кольорів та найбільш активно використовує такі: *pale, white, red, dark, gold, purple, black*. Як правило, ці найменування кольору вживаються для характеристики зовнішності персонажів та для створення таємничої атмосфери. Також можна зустріти цікаві кольороніми, які є індивідуально-авторськими, наприклад: *blackened blood, cream-coloured sweater, burgundy hair, olive green eyes, olive gaze, ghost-white, reddish haze, purplish light, alabaster-white flash, blood-red slashes, skin white like an angel, hazel eyes, silver hair, blood-spattered face, strawberry blond hair*. Усі кольороніми у романі «Код да Вінчі» можна розділити на такі типи тропів:

1. порівняння, їх у романі небагато (*you are as white as a ghost, looking like a dark island, he had skin white like an angel*);
2. метафори або приховані порівняння (*bloody smear, olive green eyes, she saw his alabaster white flesh, with blood-red slashes, a sea of blue police lights, silver hair, hazel eyes*);
3. метонімії, яких теж небагато (*with golden shoes, bloody smear, golden line, large golden head, bloody monk, gold head shaped, blond woman, white on the women black on the men, golden light*);
4. звичайні епітети (*white tie, purple amethyst, green eyes, blue eyes, black hair, blue uniform, black onyx, orange tag, black Audi, black cassock*).

Якщо говорити про структурні особливості кольоронімів у романі, то можна відзначити, що переважно це такі структурні схеми, як:

1. двослівні словосполучення, які складаються з іменника та прикметника (*pale wood, white tie, purple amethyst, dark wool, red eyes, white light, dark eyes, violet haze, burgundy hair, white skin, red light, purplish light, gold chain, red carpet, gold key, hazel eyes*);
2. менш частотні словосполучення, де одиночний іменник або іменник + іменник з прислівником (*whiteness of his skin, glint of gold, blackness*);

3. найменш уживані автором порівняльні звороти (*as white as a ghost, he had skin white like an angel, its polished stone glowing white like a resplendent sanctuary, looking like a dark island*);

4. дієприкметники представлені досить часто (*honey-coloured stone, muted red glow, darkened hallway, blackened blood, cream-coloured, darkened library, white-knuckled, ruby-faced, dark-haired, rose-coloured, green-eyed*).

Усі кольороніми в романі Дена Брауна «Код да Вінчі» можна розділити на ті, які використовуються для опису зовнішності та емоційного стану персонажів та ті, що описують навколишнє середовище, іноді природу, та використовуються для створення певного ефекту (таємничості, страху, загадковості). Наприклад, *ghost-pale skin, white hair, ebony eyes, dark eyes, red eyes, burgundy hair, her eyes were olive green, black cassock, black clothes, pale bare arm, alabaster-white flesh, black tunics, pale body*, – це приклади кольоронімів, які характеризують зовнішній вигляд героїв роману. А такі кольороніми як *grey highlights, honey-coloured stone of the Louvre, flat-white light, red light, murky corridor, the darkened hallway, violet haze, purple text, reddish haze, darkened library, slowly went black, dark shadow* – це ті, яким надає перевагу автор, коли характеризує навколишнє середовище та місця, в які потрапляють головні герої, можна помітити, що найбільш часто з цією метою у тексті роману зустрічаються кольороніми *red, dark, black, violet*, які вже самі по собі, за своїм психологічним сприйняттям є ознакою чогось недоброго, поганого, таємничого, лякаючого та у випадку з *red* – ознакою крові та помсти, агресії та рішучості. «Червоний колір уособлює могутність, прорив, волю до перемоги, він завжди домагається того, чого хоче (залежно від відтінку – спосіб досягнення). Він завжди в русі, завжди джерело енергії. Девіз цього кольору – «нехай виживе найсильніший». Червоний колір змушує насторожитися при небезпеці, символізує пристрасть, збуджує пристрастність, тобто пристрастно любить, пристрастно ненавидить і пристрастно вірить. Таким чином, йому властива максимальність в почуттях. Цей колір змушує бути активним у всьому, надихає і дає сили для продовження розпочатого; уособлює перемогу, здатність вірно нанести удар. Цей колір завжди привертає увагу, він демонстративний» [Нелюбова 2007].

Що стосується чорного кольору, який теж дуже часто зустрічається в романі, то чорний є антитезою білого, протилежною стороною життя. Все негативне в життя первісних людей висловлював чорний. Злі сили, ворожі людини, в уявленнях давніх мали чорний колір. На відміну від «білої» «чорна магія» апелює до сил зла, і приводить людину до загибелі і прокльону. Найбільш важливі значення чорного – небуття, смерть, хаос, руйнування. Чорний колір використовується в магічних ритуалах, тема яких пов'язана зі смертю, закінченням або перериванням чого-небудь, втручанням в життя людини ворожих йому сил і т.п. Звідси стає зрозуміла роль чорного в ритуалі ініціації. Чорний вважався кольором злого чаклунства і знахарства. До «чорних магів» ставилися з острахом і ворожістю. На житла людей, підозрюваних в злому чаклунстві, наносили чорну фарбу [Базима 2001].

Отож, можна передбачити, як уся ця таємнича та створена у темних кольорах атмосфера впливає на читача та зацікавлює його, тому що лейтмотив таємниці, гри з читачем та загадковості, який присутній на протязі всього роману, а особливо ефект певної недоговореності примушує читача не зупинятися і читати роман до кінця, тому що в кінці роману його очікує розгадка, можливо дуже неочікувана, і це величезна заслуга Дена Брауна, який зумів дуже віртуозно та ефектно зацікавити мільйони людей у всьому світі та зробити їх прихильниками своєї творчості.

Необхідно зазначити також, що у романі деякі кольороніми мають вторинну номінацію: *ghost-pale skin, ghostly eyes, ebony eyes, olive-green eyes, alabaster-white flesh, blood-red slashes, white (pure), ruby-faced, hazel eyes, mouth was snow-white*, вони вживаються переважно для характеристики зовнішності героїв та є індивідуально-авторськими.

Деякі кольороніми в романі «Код да Вінчі» відображають різний ступінь прояву кольору, серед них можна назвати: *ghost-pale skin, dark red pupils, dark eyes, dark hair, warm ochre, dark eyes, pale yellow, dark island, pale back, pale body, deep purple, ghostly pale, deep*

green, dark shadow, серед яких найбільш частотними є кольороніми «темний» та «блідий», перший з яких частіше характеризує навколишнє середовище або атмосферу, а другий використовується для опису зовнішності одного з негативних персонажів, менш уживаний у тексті прикметник «глибокий» у поєднанні з кольором.

Цікаво також як автор роману передає деякі звичайні кольори незвичайними відтінками або предметами та речами які за кольором схожі на нього. Серед них виділимо відтінки червоного, жовтого та коричневого кольорів, тому що вони найбільш представлені у романі «Код да Вінчі»: *warm ochre, honey-coloured, cream-coloured, burgundy hair, reddish, ruby-faced, hazel eyes, golden shoes, rose-coloured horse, strawberry blond hair, blood-red*. Також представлений білий колір – *ghost-pale skin, whiteness, as white as a ghost, alabaster-white flesh, silver hair, snow-white*; чорний – *ebony eyes, blackened blood, dark eyes, pitch black*; зелений – *olive-green, olive gaze, grey-green, greenish, deep green, a sea of green*; та інші – *deep purple, greyish, bluish*.

Висновки. От же, ми розглянули усі особливості кольоронімів у романі Дена Брауна «Код да Вінчі», розподілили їх за стилістичними групами, охарактеризували їх семантику в тексті та прагматичну спрямованість. Встановили, які лексеми на позначення кольору найчастіше вживає автор, зустрічаються вони у прямому чи переносному значенні, а також охарактеризували й індивідуально-авторські слова. Подальша робота буде спрямована на розгляд кольоронімів в інших романах Дена Брауна зокрема та у творах інших авторів постмодернізму кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Література

Berlin V., Kay P. Basic Color Terms: Their Universality and Evolution. - Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1969. - 171 p. *Базима Б.А.* Цвет и психика [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://psyfactor.org/lib/colorpsy.htm>. *Балод О.* Дэн Браун и философский камень [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.abc-people.com/data/brown-dan/androgin.htm>. *Балод О.* Дэн Браун и роман будущего [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.netslova.ru/balod/db.html>. *Барт Р.* Избранные работы: Семиотика. Поэтика. - М., 1994. - 546 с. *Льїн І. П.* Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. - М., 1996. - 256 с. *Кристева Ю.* Семиотика. Дослідження з семаналізу (Semeiotike. Recherches pour une sémanalyse), Seuil, 1969. - 365 с. *Нелюбова М.В.* Психология цвета. Авторский курс лекций [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.yugzone.ru/psy/colors.htm>. *Сушиліна И.К.* Современный литературный процесс в России: Учебное пособие - М.,- Изд-во МГУП, 2001. - 130 с. *Фрумкіна Р.М.* Цвет, смысл, сходство. Аспекты психолінгвистического анализа. - М.: МГУ, 1995. - 320 с.

УДК 81'271:305

ГЕРУС В. Ю., МАКАРУК Л.Л.

(Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки)

ГЕНДЕРНА СПЕЦИФІКА КРЕОЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ МАЛОЇ ФОРМИ

Роботу присвячено дослідженню гендерних особливостей створення креолізованих текстів малої форми – коміксів. На основі проведеного лінгвістичного аналізу охарактеризовано специфіку семіотично ускладнених текстів. Окреслено їхні функціональні особливості, виявлено низку ознак, які вирізняють їх від інших текстів. Проведено дослідження (аналіз коміксів), здійснено обробку результатів, які уможливили розв'язати поставлені завдання та підтвердити висунуті гіпотези.

Ключові слова: креолізований текст, гендер, створення, лінгвальні засоби, паралінгвальні засоби.

Герус В. Ю., Макарук Л. Л. Гендерная специфика креолизованных текстов малой формы. Работа посвящена исследованию гендерных особенностей создания креолизованных текстов малой формы - комиксов. На основе проведенного лингвистического анализа дана характеристика специфике семиотично осложненных текстов. Определены их функциональные особенности, проанализирован ряд признаков, которые отличают их от других текстов. Проведено исследование (анализ комиксов), осуществлена обработка результатов, которые позволили решить поставленные задачи и подтвердить выдвинутые гипотезы.

Ключевые слова: креолизованный текст, гендер, создание, лингвальные средства, паралингвальные средства.

Herus V. Ju., Makaruk L. L. Gender specificity of creolized texts of small form. This work is devoted to the creation of gender-specific creolized texts of small form - comics. The specific feature of semiotically complicated texts was characterized on the basis of linguistic analysis. Their functional characteristics were outlined and a number of features that distinguish them from other texts were demonstrated. The research (comics analysis) was carried out followed by processing of the results that made it possible to solve the tasks and verify the hypotheses.

Key words: creolized text, gender, creation, lingual means, paralingual means.